

Övning - Analysera mera!

Tid:	25–35 minuter per dilemma
Målgrupp:	Elever, skolpersonal eller yrkesverksamma
Material:	Övningsblad tillsammans med dilemma-kort

Introduktion:

Ofta kan frågor om jämställdhet kännas abstrakt och svåra att diskutera för att det kan visa sig på flera olika sätt inom flera olika delar av samhället. Denna övning ger er några konkreta situationer inom olika delar i samhället att fokusera på så att en både kan få konkreta utgångspunkter för sina diskussioner och få chans att förbereda sig kring ämnet för att själv få bredda sin egen syn på vad jämställdhet kan innebära.

Övningen kopplar till:

- Skolans värdegrund utifrån uppdraget att skapa en likvärdig utbildning enligt Gy25.
- Skolor och arbetsplatsers skyldighet att främja lika rättigheter och möjligheter enligt aktiva åtgärder och motverka diskriminering utifrån bland annat kön.
(Diskrimineringslag 2008:567, 3 kap. 1-20 §)

Syfte:

Syftar till att ge deltagarna en chans att analysera och diskutera vad det är som skapat den jämställdhet eller ojämställdhet som råder i dagens samhälle, samt diskutera vad detta kan ha för effekter i framtiden.

Till dig som ska leda övningen:

Förbered dig gärna genom att med några kollegor eller andra i skolpersonalen diskutera dilemmat själv. På så sätt kan du leda diskussionen framåt med egna exempel om det behövs, eller ge deltagarna flera perspektiv på samma fråga.

- Övningen är avancerad. Du kan behöva anpassa den till dina deltagare eller elever.
- Använd med fördel ett dilemma per tillfälle för att få mer tid för diskussion.
- Alla teman i övningsbladet kanske inte kan appliceras till varje dilemma.

Genomför gärna övningen Tryggare rum inför denna övning för att kunna skapa trygga samtal och diskussioner i klassrummet eller på arbetsplatsen.

**MENTORSKAP
FÖR JÄMSTÄLLDHET!**

Instruktioner:

1. Dela in er i grupper om 2–4 personer och ge ett övningsblad med orsaker och konsekvenser till varje grupp.

För att förbereda gruppen kan en tillsammans diskutera vad de olika teman eller områdena som finns med i övningsbladet kan innebära.

Till exempel:

- Temat ekonomi kan innebära både olika lönenivåer eller hur mycket som investeras i branschen.
- Familj och fritid kan innebära att personer har eller får olika möjligheter eller förväntningar på sig att ta hand om familjen eller att en gör olika mycket i hemmet.

2. Dela sedan ut ett dilemma till varje grupp – välj antingen ett eller flera olika dilemman för gruppen.

Be varje grupp att läsa igenom sitt dilemma för att sedan diskutera och analysera orsaker och konsekvenser utifrån teman i övningsbladet.

Exempelfrågor:

- Varför tror ni att det är så här i Sverige idag?
- Hur tror ni att det kommer påverka oss och vårt samhälle i framtiden?
- Vad tänker ni att vi kan göra för att förändra sådant som är negativt?

Om deltagarna tycker att det är svårt att ha en öppen diskussion utifrån teman, be dem att diskutera utifrån de tillhörande frågorna direkt. Påminn alla om att avsluta diskussionen med de tillhörande frågorna kopplat till dilemmat.

3. Lyft frågorna i helgrupp för att sammanfatta gruppernas enskilda diskussioner.

**MENTORSKAP
FÖR JÄMSTÄLLDHET!**

Övningsblad: Diskutera!

1. Varför tror ni att det är såhär i Sverige idag?

- Vad är orsakerna till dilemmat?
- Vad är sådant som vi har gjort eller tänkt tidigare, eller som hänt tidigare i historien, som har gjort att det är som det är nu?

2. Hur tror ni att det kommer påverka oss och vårt samhälle i framtiden?

- Vad blir konsekvenserna eller resultatet av det?
- Vilka möjligheter, hinder, problem eller förutsättningar tänker du att dagens situation skapar?

3. Vad tänker ni att vi kan göra för att förändra sådant som är negativt?

Använd de teman du ser nedan för att diskutera hur du tror att exempelvis utbildning kan komma att påverka män och kvinnor olika. Kom gärna på egna perspektiv också!

Utbildning

Normer/förväntningar

Hälsa

Politik

Arbetsmarknad

Relationer, familj & fritid

Ekonomi

Makt att påverka

Kom på ett eget förslag!

**MENTORSKAP
FÖR JÄMSTÄLLDHET!**

Dilemma: Hårda jargonger

På alla arbetsplatser och i klassrummet kan vi ha en viss jargong – alltså, ett visst sätt att pratas, skämta och umgås. Ofta är den jargongen öppen och välkomnande, men ibland kan det vara så att jargongen är hård och att man exkluderar eller skämtar nedsättande om vissa kollegor.

Ofta ursäktar man det med att man bara skämtar eller att man måste ha lite skinn på näsan. Men det kan innebära att många inte vill arbeta på en sådan arbetsplats eller inom en viss bransch, enbart utifrån vilka de är och på grund av en för hård jargong.

läromaterialet Koll på jobbet, sida 45-46

Dilemma: Kvinnliga och manliga arbetsplatser

Arbetsmarknaden är i flera branscher könsuppdelad. Det är vanligare att kvinnor exempelvis arbetar med vård och att män arbetar med bygg. Flera insatser har gjorts för att göra fler yrken möjliga för alla oavsett kön. Då får vi en arbetsmarknad där fler får chans till arbete och vi kan bemanna olika branscher som annars skulle ha svårt att anställa någon.

Statistik visar att vi börjat förändra hur vi ser på olika branscher och att yrken blir mindre könsuppdelade. Men samtidigt är det främst kvinnor som börjat arbeta i mansdominerade branscher – men inte vice versa.

Jämställdhetsmyndigheten | Underlagsrapport 2023:8, sida 6-7

Dilemma: Fysiska killar och pluggande tjejer

Idag så har vi yrkesgrupper som ofta ses som manliga eller kvinnliga. Ofta är det så att de yrken som ses som manliga inte kräver lika lång utbildning och är mer praktiska. Samtidigt är det ofta så att yrken som ses som kvinnliga kräver en längre utbildning, både för praktiska yrken och för mer teoretiska yrken.

Ändå vet vi idag att killar och tjejer har samma möjligheter att kunna studera mer i skolan eller jobba inom flera olika yrken.

Jämställdhetsmyndigheten | Rapport i korthet: Val efter eget kön (2025), sida 4-9

Dilemma: Omtänksamma tjejer och själviska killar

När man i olika sammanhang de senaste åren frågade tjejer och killar i Sverige kring vad de ansåg var viktigt i samhället så kunde en se tydliga skillnader mellan deras åsikter och värderingar. Vid Sveriges senaste deltagande i ett test som fokuserar på elevers kunskaper, värderingar och engagemang i samhällsfrågor presterade flickor bättre än pojkar på kunskapsproven.

Tjejer tycker också att det är viktigare att se till att alla grupper i samhället har lika rättigheter och är mer vänligt inställda till ofta utsatta grupper. Killar tycker samtidigt att det är mer okej att använda våld eller att inte lika ofta ta avstånd från våld eller kränkande beteende. De diskuterar inte heller lika ofta samhällsfrågor med sina vänner eller med sin familj.

Jämställdhetsmyndigheten | Rapport 2023:16, sida 27-28

